

Kemsei István

KONTRA FERENC: AZ ÁLOM HÍDJA¹

„Mintha egy hídon állnék, valahol a közepén, és eszembe jutna, hogy vissza is fordulhatnék. Az alváshiánytól már hallucinálok, álmodom, mintha nem is lenne túlsó part, holnap, hétköznapok, csak ez a veszteglés.” – mondja ki a regényállapotot Mike, *Az álom hídjá* egyik kamaszfigurája. A híd egyetemes jelkép. Átala válik lehetővé az átjutás az egyik partról a másikra; előfordulhat, hogy olyan keskeny, mint a borotvapenge, vagy kardokkal, forgó beretvákkel van kirakva; vagy olyan, mint a szivárvány, melyre halandó nem léphet.

*Az álom hídjá*nak műfaja két szóval meghatározható: abszurd regény. A benne ábrázolt létezők mindegyike az abszurd kategóriájába van szorítva, annak bilincseiben vergődik. Még a történetmesélő, aki abszurd módon, mintegy megfigyelőként kívül helyezte magát ezen a világon, azaz a híd-szorongás mintha elkerülte volna, hogy lejegyzője lehessen az abszurd történéseknek, sem kerülhet ki csapdáinak vonzásából.

Kétségtelen, hogy az ember léte gyökeresen megváltozik az abszurdban. Ha a világ abszurd, az ember is igazodik az abszurdhoz. Cselekvése indokolatlan és indokolhatatlan lesz. Nem evilági, hanem valami más a kettő között, mint a lebombázott híd fölött lebegő finom nukleáris felhő: „tejszerű, könnyű pára lebegett, ami jelenség alapvetően meghatározta mindazt, ami a jövőben történni fog”.

Abszurd a gyermekkórház háborús árváinak sorsa, abszurd a városé, a regényben eseményrészeket elválasztó nonszensz autóbuszutaké, amelyekben összesűrűsödik a köznapi létezés elviselhetetlen volta, abszurd a hajdani iskolatársak egymáshoz, de akár önmagukhoz is, saját cselekvéseikhez, sorsuk irányításához való viszonya, mint ahogy abszurd volt az a háború, ami későbbi magatartásukat, sorsukat meghatározta. A regény majd minden figurája egy álombeli hídközépen vár valamire, aminek nincs neve.

Nyilvánvaló, hogy a jugoszláv háború érthetetlen és értelmezhetetlen mivelta még nagyon sokáig alapélménye lesz egy nemzedéknek: „Ez

1 Budapest, 2018, Magyar Napló

nem háború volt, hanem az apokalipszis látványa. Akikkel együtt álltunk ott, bármikor találkoztunk később, évek múltán is, láttuk a másik tekintetében azt a csontig hatoló hajnalt, és az a látvány örökre összekovácsolt bennünket, ettől mindig végigfutott a hátunkon a hideg, éreztük egymáson a fémes lőporszagot.” És a sebeket öröklik, génjeikben hordozzák a további nemzedékek.

Komor történet Kontra Ferencé. Még az abszurd velejárója, az általa nagy kedvvel ábrázolt groteszk is nélkülozi a legcsekélyebb humort, sorsszerűen kegyetlen inkább, mert a létezés tragédiájába van beleágyazódva, és ez a tragédia a leghétköznapiabb, a legközönségesebb velejárója, irányítója lesz az életnek, telítve kibogozhatatlan szálakkal, hirtelen megnyilvánuló következményekkel.

A cselekményvezetés sem egyirányú ennek következtében. A múlt és a jelen – éppen úgy, mint az emberi emlékezetben – egymásba csúszik, ezáltal öngerjesztővé válik, az idő elveszíti természetes linearitását, a tizenhat év regényidő nem múlt-jelen-jövőt jelent, hanem egyetlen, önmagába kövült tömböt, ami nem képes feloldódni, visszaterni a normális kerékvágásba, holott a történetmesélő már az új hídon áll, a jelen időben, azaz a valóság látszatában újra összekapcsolódott a világ két sarka. Ebből tudhatjuk már a regény elején, hogy mindaz, ami a regényben lejátszódni fog: a múlt, egy abszolúttá vált múlt időben zajlik. A folyamat mégis a megoldás felé irányul, a regény zárlatára a szálak mintegy önmaguktól kibogozódnak. Az élet megy tovább. Vagyis a kamaszfigurák végül mégis átkelnek *Az álom hídján*, s elérik Norvégiájukat, a Shakespeare-drámák törvénye szerint az eredendő bűn – ami mégis csak előzményekkel rendelkező következmény –, a kékrókák elpusztítása kinyilvánítja önmagát és lelepleződik. Addig azonban át kell élnie a katarzist mindenkinek. Kivéve az események narrátoraként ritkán megnyilvánuló, mindent tudó bölcs főorvosnak, a kívülálló intellektusnak, Ódiumnak (ódium: egy döntés által kiváltott neheztelés, gyűlölet; gyűlölség, népszerűtlenség). Nomen est omen: egy abszurd világban az is előfordul, hogy minden mindennek az ellenkezőjét jelenti, a jónak és a rossznak megszűnik a határvonala, ezért bármikor megfordulhat a jelentése. A jótévő a valóságban beláthatatlan konfliktusok eredőjévé válik. A gonosz és annak működési mikéntje lesz a természetes.

Kontra Ferenc nagy regényt írt ebben a sűrű szövésű kisregényben. Olyat, ami talán csak egyszer adatik meg egy író pályáján és a történelemben. Nagy regény, mert történelmi korszakot ível át, nagy, mert ennek a korszaknak tipikus, elleneposzi figuráival ábrázol. A két szálon futó cselekmény – az első, amiről a történetmesélőnek közelebbi élménye van, és a második, amiről távolabbi ismerete – csak a regény zárlatában kapcsolódik egymásba az utókor (Varez kisgyermek) lélektani görcsének megoldásakor. A közös bennük, hogy mindannyian túlélői a háborúnak, mindegyikükön érezni „a fémes lóporszagot”.

Négy, a háború alatt felnőtté érett figura, a történetmesélő, Varez, Zubáj és Zarany és négy, háború alatt született s a gyermekkórház falai között felcseperedett árva, akiknek még valódi neve sincs, Viking, Kripli, Leon és Mike párhuzamos története *Az álom hídja*. Két nemzedék, más és másféle a viszonyulásuk a világhoz és önmagukhoz. Az előbbieké a történelmi idő, az átélés borzalmainak bizonyos mértékű megszokása, a kamaszkori gyűlölködés továbbélése – rejtély marad, hogy Varez mily okból pusztítja el Zubáj kékrókáit, amely állatok valahogy mégis azt szimbolizálnák, mintha volna jövő –, az utóbbiaké az árvák lázadása, a kérdésfeltevés nélküli kérdésfeltevés, a véglegesnek tűnő állapot megváltoztatásának igénye, az álom hídjának újjáépítési vágya, a menekülés álomországba, minél távolabbra, ahol nincs múlt, csak jövő, nincs árvaság, mert nem kell hozzá viszonyulni.

A közzjátékok – a fiatal orvosnő meggyilkolásának kísérlete az éjszakai vonaton, a hajóládába rejtett katonaköteles fiú elásása a kert platánfája alá s az ebből a cselekedetből törvényszerűen fakadó végzet: tankok állnak a hajóládán napokig, a fiú pedig ezalatt meghal, a gyászoló szülők viszonylagos közönye, a holttest körüli teendőik – mind-mind hidegrázó velejáráói a nem is annyira a mélyben munkálkodó, hanem már a felszínen garázdálkodó gonosznak, aminek következménye az elviselés tudományának megtanulása, az embernek ember iránt – sőt még önsorsával szemben is! – érzett végletes közönye.

Az egyes ember jelentéktelen áldozata a történelem bombáinak – tanúsítja Kontra Ferenc regénye. Jeltelenül múlik el, mint Ronin, az albínó barát és szellemi partner, a hullaházban öngyilkos hölgy, akinek halálát Vikingnek végig kell néznie, Zarany ikrekkel várandós felesége (Kripli anyja), akit a ház előtt álló paddal együtt sodor a semmibe a hidat leromboló légnymás, vagy mint a hajóládába zárt fiú, akinek a

szülők által gondosan preparált csontjait a gyermekkórház parkjába temetik el végül, oda, ahová a városlakók éjszakánként kedvenc kisállataik hulláit szokták elásni.

Az elkövetett bűn büntetlen és megtorlatlan marad, illetve a büntetés más formában és aránytalanul következik be. Szerencsés vagy eleve ártatlan, aki megússza az egész emberiségre kiróható büntetést. Így sikerül életben maradnia az éjszakai vonatban gyilkossági kísérlet áldozatául eső fiatal orvosnőnek, aki már a regényen túli időben a fiatal orvos utódja lesz a gyermekkórházban, a fiatal orvosnak, akit titkuk leleplezéséért már-már megöl Mike. A képtelennél képtelenebb helyzetet Leon oldja fel, aki leleplezi, hogy a fiatal orvos Mike apja, ezáltal megmenti barátját az apagyilkosság bűnének elkövetésétől.

Kontra Ferenc regényfiguráinak nincs nemzeti hovatartozása, a városnak, amelynek hídjára a bombák hullanak, nincs országhoz tartozása, nincs neve. Nem tudjuk, milyen nyelven beszélnek lakói. Mindezt elhallgatja előlünk a történetmesélő, azzal a szándékkal, hogy figyelmeztesse befogadóit: vannak a történelemnek a benne ábrázolt figuráknál ezerszer fontosabb mozgatói – az ember és sorsa elől eltitkolt törvények, amelyek egy látható és felfogható előzmény előtti pillanatban működésbe lépnek, és attól kezdve ezek a kérlelhetetlen törvények lépnek a sors szerepébe. Ezzel eltörlődnek az olyan jelentéktelenségek, mint a jellem, a becsület, a szeretet és más haszontalanságok. A történelmet díszletnek használó gonoszt ugyan időlegesen vissza lehet szorítani barlangjába, de elpusztítani sohasem.

(akril, papír, 50 x 70 cm)